

Open brief aan de

Vaste commissie voor Justitie en Veiligheid
Tweede Kamer der Staten Generaal
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

E cie.iv@tweedekamer.nl

VSAN
Postbus 13336
3507 LH Utrecht

Biltstraat 101
3572 AL Utrecht
Tel.: 030-234 33 05
Fax: 030-234 39 65

info@vsanadvocaten.nl
www.vsanadvocaten.nl

Datum: 18 juli 2019

Geachte leden van de vaste commissie voor Justitie & Veiligheid,

De Vereniging Sociale Advocatuur Nederland (VSAN) heeft kennis genomen van de voortgangsbrief van de minister voor rechtsbescherming over de voorgenomen stelselherziening gesubsidieerde rechtsbijstand.

Geen draagvlak voor huidige plannen minister

De inhoud van de voortgangsbrief is zeer teleurstellend. Het is een herhaling van zetten. De minister houdt vast aan plannen die de afgelopen maanden op veel verzet zijn gestuit bij rechters, advocaten, wetenschappers, hulpverleners en rechtzoekenden. Het draagvlak voor de plannen ontbreekt. De tien miljoen die de minister beschikbaar stelt voor pilots gaat daar niets aan veranderen. Er is geen budgettaire of praktische noodzaak voor de onzekere en enorme reorganisatie die de minister voorstelt. De plannen leiden tot een situatie die niemand wil: een duur nieuw stelsel en vernietiging van het huidige stelsel dat de afgelopen vijftig jaar zorgvuldig is opgebouwd.

Het stelsel dat de minister voor ogen heeft gaat nog steeds uit van een budget van maximaal 360 miljoen. Als hij nu de - keer op keer - op de lange baan geschoven verbetering van het inkomen van sociaal-advocaten zou toepassen dan komt het benodigde budget op 514 miljoen. Om én de tekorten bij de sociale advocatuur op te vangen én binnen een begroting te blijven van 360 miljoen zou een doelmatigheidswinst nodig zijn van 30%.

In het rapport van Significant wordt bijvoorbeeld duidelijk gemaakt dat die doelmatigheidswinst niet realistisch is. Ook wordt steeds meer duidelijk waar de

rekening van de plannen van de minister dan wél komt te liggen. De minister zet in op een veel groter stelsel en verschuift de kosten naar het sociale domein en de gemeenten, maar presenteert het als een besparing. Een besparing kan met de plannen helemaal niet gerealiseerd worden.

De minister lijkt ook af te stevenen op een stelsel met grootschalige (landelijke) aanbieders van juridische hulp en rechtsbijstand. Zo denkt hij “pakketten aan rechtshulp” te kunnen verkopen en goedkoper uit te zijn. Dit principe van centralisering en schaalvergroting gaat echter niet op voor rechtsbijstandverlening aan een groep kwetsbare burgers. Om de problemen van burgers te kennen en op te lossen, moet je als hulpverlener dicht bij de burger staan. Sociaal advocaten doen dat. Ze zijn goed ingevoerd in de sociale kaart, weten wat er speelt op lokaal en regionaal niveau en kunnen rechtzoekenden om die reden goed helpen. De kracht van het huidige stelsel ligt in de samenwerking tussen eerste lijn en advocaten op lokaal en regionaal niveau. De advocatuur is een zeer toegankelijke rechtsbijstandsvoorziening. Of er nieuwe grote partijen in de markt komen die de benodigde rechtsbijstand kunnen verlenen valt sterk te betwijfelen, zeker als het de minister ernst is om de behoefte van de rechtzoekende centraal te stellen, zoals hij steeds heeft gezegd en als het hem écht gaat om resultaat: het bieden van duurzame oplossingen.

Tenslotte stelt Significant dat eventueel (hoogst onzekere) nieuwe aanbieders alleen in de markt willen stappen als de vrije advocatenkeus wordt beperkt. Dit lijkt gelet op de jurisprudentie hierover, uiterst moeilijk te realiseren. De vrije advocaatkeus kan slechts zeer beperkt begrensd worden. Terecht, want een beperking zet de bijl aan de wortel van de machtscheiding, de Trias Politica waar wij in onze moderne westerse democratische samenleving terecht zo trots op zijn.

Wel draagvlak voor alternatieven

De VSAN roept de minister nogmaals met klem op om pasklare adviezen uit te voeren die hem zijn aangereikt in de rapporten Barkhuysen, Wolfsen en Van der Meer. Behoud het goede en maak met de sector afspraken over verbeteringen van het bestaande stelsel. De VSAN en de NOvA hebben de afgelopen jaren realistische alternatieven gepresenteerd die door de beroepsgroep werkbaar geacht worden.

De VSAN pleit voor een efficiënt systeem met *preferred suppliers*, betere samenwerking tussen eerste en tweedelijns hulpverleners en het in kaart brengen van de maatschappelijke opbrengst van rechtsbijstand. Iedere euro efficiënte rechtshulp, levert elders op de rijksbegroting besparingen op. Het enige wat de minister zou moeten doen: maak werk van het achterstallig onderhoud in het stelsel, door de commissie-Van der Meer begroot op 127 miljoen en werk samen met de sector voorstellen uit voor verdere verbetering van het stelsel.

Verbeteren huidige stelsel

De voordelen van verbetering van het huidige stelsel zijn:

- sneller resultaat,
- draagvlak,
- geen onzekere avonturen,
- behoud van een zorgvuldige en kwalitatief hoogwaardige rechtsbescherming,
- ruimte voor innovatie,
- betere beheersing van kosten.

De nadelen: geen.

Kortom, er is financiële ruimte voor het kabinet om extra middelen vrij te maken. Het economische tij zit mee. Het kabinet wordt door economen geadviseerd om meer te investeren in de samenleving, maar doet dat vooralsnog veel te weinig. Rechtspraak en OM krijgen eindelijk - terecht - meer geld om de tekorten aan te vullen en kwaliteit van de rechtstaat op peil te houden. De sociale advocatuur, die evenzeer een belangrijke functie vervult in de rechtstaat, kampt al meer dan tien(!) jaar met grote tekorten en krijgt niets. Als er op dat vlak niet snel iets gebeurt, ontspoord het systeem. Nu al daalt het aantal rechtsbijstandsverleners met een toevoegpraktijk, gestaag.

Een groot deel van uw Kamer was al overtuigd van de ernst van de situatie. De oppositie was - en is - tegen de plannen van de minister. Na maanden van protesten, brandbrieven¹, rapporten en onrust hoopt de VSAN dat ook de coalitiepartijen inzien dat onverkort vasthouden aan de plannen van de minister een doodlopende weg is. Het is nu tijd om de bakens te verzetten. De huidige plannen van de minister moeten van tafel.

Hoogachtend,

namens het bestuur van de VSAN,

J.H.S. Vogel (voorzitter)

¹ De meest recente in de lange reeks: de brandbrief van jeugdrechtsadvocaten aan de minister (ingezonden 14 juni 2019)